

Transportkostnader – hur fungerar det?

Hur uppstår dagens transportkostnader?

Det börjar i avtalet

Västtrafik ersätter trafikföretagen enligt ett timpris som fastställs genom de avtal som Västtrafik tecknar vid upphandling. Dessa avtal löper normalt över fyra år. Under avtalsperioden kan ersättningen förändras i takt med att kostnadsförutsättningarna i samhället förändras, till exempel vad gäller löner, drivmedel och andra omkostnader. För att hantera detta används index i avtalen. Indexeringen gör att trafikföretagen inte behöver ta höjd för osäkra framtida kostnadsutveckling redan i sina anbud, utan kan förlita sig på att ersättningen justeras om kostnadsläget förändras. Det skapar stabila och långsiktigt hållbara avtal.

Vid upphandling är det alltid det lägsta anbudet som vinner, men endast bland de anbud som uppfyller samtliga krav. Ett lågt pris i sig räcker alltså inte.

Trafikföretagen måste även kunna visa att de har rätt kunskap, erfarenhet och kapacitet för att utföra uppdraget på ett hållbart sätt. Det handlar inte bara om att köra resorna, utan också om allt som krävs runt omkring, såsom bemanning, arbetsmiljö och ansvarstagande gentemot det allmänna. Goda arbetsvillkor för förare och annan personal är en viktig del av detta och ett ansvar som Västtrafik som upphandlande organisation tar, tillsammans med trafikföretagen.

Timpriset blir därmed en grundförutsättning som Västtrafik har att förhålla sig till. Priset kan påverkas vid nya upphandlingar, men eftersom upphandling bygger på konkurrens är möjligheten att påverka priset begränsad utan att samtidigt sänka kraven – vilket Västtrafik inte gör. Det innebär att fokus behöver ligga på hur tiden för uppdraget används på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt.

Förutsättningar för resan

Resenärens förutsättningar är centrala för att trafik ska kunna planeras, bokas och genomföras på ett hållbart sätt. Dessa förutsättningar framgår av kundtillståndet och ligger till grund för hur bokningen av resan kan genomföras.

När uppgifterna i kundtillståndet är korrekta, ökar möjligheten till en fungerande planering och ett smidigt genomförande av resorna. Det bidrar till att trafiken flyter bättre, vilket är ett gemensamt mål för både Västtrafik och uppdragsgivarna.

Utifrån resmönster och gällande förutsättningar planeras trafiken. Både regelbundet återkommande resor som ligger schemalagda och de resor som bokas löpande behöver samordnas så effektivt som möjligt. Planeringen avgör hur

många fordon som behöver vara i drift under dygnet och därmed hur mycket tid Västtrafik behöver ersätta trafikföretagen för att kunna genomföra dagens trafik.

Transportkostnader

När dygnet är avslutat kan dagens transportkostnad sammanställas. Dagens transportkostnad är den totala ersättning som Västtrafik behöver betala trafikföretagen för den tid som har krävts för att utföra dagens resor. Enkelt uttryckt är det vad det har kostat att hålla fordonsflottan i gång under dagen för att möta resbehovet.

När en resa bokas uppstår två typer av tid. Den ena är körtid, det vill säga den beräknade tiden för att köra resan direkt mellan start- och målpunkt. Körtider kan justeras vid till exempel halt väglag eller vid trafikförhållanden som påverkar framkomligheten under längre perioder. Den andra tiden är persontid, som avser den tid som behövs för att hämta och lämna resenären och ge den service som resenären är beviljad eller den tid det tar extra för att resenären ska bli lämnad på tex en avdelning på ett sjukhus.

Tillsammans utgör körtid och persontid resans debiterbara resminuter. När samtliga resor för dagen summeras får man dagens debiterbara resminuter.

Dagens debiterbara resminuter används för att räkna fram dagens minutpris, som fungerar som fördelningsnyckel. Minutpriset beräknas genom att dagens totala transportkostnad delas på det totala antalet debiterbara resminuter.

Innan minutpriset beräknas räknas kostnader för bomresor bort. Anledningen är att sådana kostnader ofta kan kopplas till en enskild resa och ibland uppstår på grund av omständigheter som inte går att förutse eller undvika. Därför fördelas de inte mellan samtliga uppdragsgivare, utan redovisas på den uppdragsgivare som den aktuella resan gäller.

Hur fördelas dagens transportkostnad?

Eftersom syftet är att uppnå ekonomiska samordningsvinster behöver denna transportkostnad fördelas mellan samtliga uppdragsgivare. Fördelningen baseras på hur stor andel av de gemensamma resurserna som respektive uppdragsgivares resor har tagit i anspråk. För att kunna fördela dagens transportkostnad på ett rättvist sätt används dagens minutpris som fördelningsnyckel.

När dagens minutpris är fastställt används det för att beräkna varje uppdragsgivares andel av transportkostnaden. Detta görs genom att multiplicera minutpriset med summan av uppdragsgivarens debiterbara resminuter för dagen.

Fördelningen utgår ytterst från den enskilda resenären. Det som påverkar resursutnyttjandet är vilka förutsättningar som gäller för resenären, till exempel var och hur resenären får resa, vilket servicebehov som finns samt när och var resenären väljer att nyttja sin möjlighet att resa.

På fakturaunderlag och i Ekonomiflikarna visas transportkostnaden med avdrag för egenavgift. Egenavgiften är en del av transportkostnaden, men faktureras inte eftersom den betalas direkt i fordonet.

Vad innebär det för oss?

Utgångspunkten är att tid blir pengar. Det innebär att den tid som vi betalar våra trafikföretag för måste användas så effektivt som möjligt, samtidigt som hanteringen behöver vara hållbar för alla parter.

Persontid är en viktig del i detta. Om persontiden är för kort finns det en risk att trafiken inte kan utföras enligt planeringen, vilket kan leda till extra kostnader och kvalitetsbrister. Extra persontid som uppstår när föraren meddelar att servicen tar längre tid än planerat räknas inte som debiterbar resetid. Det betyder att alla uppdragsgivare tillsammans får stå för den extra tiden. Därför behöver vi göra vårt bästa för att minimera onödig extra persontid.

Det är också viktigt att använda kundadresser vid de adresser där extra service för resenären krävs. Rätt kundadress bidrar till att rätt persontid hamnar på rätt plats och att kostnaderna kan fördelas korrekt. Genom att anpassa persontiden efter specifika platser kan onödiga kostnader och avvikelser i planeringen undvikas.

Frågor och svar om transportkostnader

Personbil eller specialfordon, spelar det för roll för kostnaden?

Inte direkt eftersom minutpriset för dagen är samma oavsett vilken typ av servicefordon som utfört resan. Det beror på att alla transportkostnader för dagen summeras och sedan fördelas ut baserat på hur många resminuter varje uppdragsgivares resor tagit i anspråk.

Men däremot indirekt då den totala transportkostnaden (kostnaden som ska fördelas) ökar om det inte går att planera trafiken så att kapaciteten nyttjas effektivt. Ett effektivt nyttjande handlar om att de servicefordon som är i trafik kan fyllas så väl som möjligt med hänsyn till vilka behov varje resenär har. Därför är det viktigt att vi tillsammans försöker verka för bästa möjliga förutsättningar – till exempel behöver de som beslutar om regelverk vara medvetna om vilka effekter beslut om förutsättningar får på kostnader och kvalitet.

Olika typer av resor – spelar det roll för transportkostnaderna?

Nej, alla resor oavsett typ av resa förs av den upphandlade flottan av servicefordon så att så många resor som möjligt kan utföras under den tid som Västtrafik ersätter trafikföretagen för. Västtrafik planerar in varje resa i trafiken utifrån vad som gäller för den aktuella resenären oavsett om det är en färdtjänstresa, en skolresa, en sjukresa eller kanske en närtrafikresa. Och dagens

minutpris som sedan används för att fördela ut kostnaden är densamma oavsett typ av resa.

Varför ser minutpriset olika ut olika veckodagar?

Minutpriset går upp på helgen eftersom ersättningen till trafikföretagen är högre samtidigt som resandet är lägre och dessutom mer oförutsägbart. För att säkerställa att alla som har behov av att resa kan få en resa i enlighet med sina förutsättningar behöver Västtrafik ha ett visst antal servicefordon i gång, den planeringen görs baserat på statistik över resmönster. När resandet går ner blir det färre debiterbara resminuter att fördela transportkostnaden på, då blir det ett högre minutpris.

Persontid - hur ser vi till att den är korrekt

När serviceföraren behöver mer tid under uppdraget (eller när det uppstår andra problem) meddelar föraren Förarsupporten – Förarsupporten hanterar det akuta läget men kan även registrera informationen från föraren som korrigerings av kundtillstånd eller korrigerings av adress/koordinat om det inte krävs utredning. Om det finns behov av utredning läggs ett ärende till Kundtjänst. Oavsett om det blir ”korrigerings av kundtillstånd” eller om det blir ett ärende för Kundtjänst kommer en remiss gå till aktuell uppdragsgivare från KR med förfrågan om att korrigera förutsättningarna för resenären så att resorna kan planeras med korrekt persontid.

Persontid är knuten till adress – inte till en resa. Persontid som läggs på kundbilden i webSolen kommer att användas på alla adresser resenären reser till och från, om persontid läggs på en kundadress kommer persontiden att användas när resenären hämtas och lämnas på den aktuella kundadressen.

Den persontid som finns med vid bokningstillfället, antingen genom att det finns i kundtillståndet (kundbilden eller på kundadress) eller genom att resenären upplyser om att hen har behov av extra tid, kommer att räknas in i dagens debiterbara resminuter. Persontid som behöver läggas på under utförandet kommer att bygga på de gemensamma kostnaderna genom att planeringen inte fungerar som tänkt, men fyller inte på dagens debiterbara resminuter. Orsaken är att det inte med säkerhet går att säkerställa vilken resenär som ”är orsak” till att det tar längre tid. Det innebär att en persontid som inte är planerad gör att minutpriset ökar så att det blir dyrare för alla och att det då inte heller syns på den specifika resan – persontiden som är tillagd under utförandet räknas alltså inte in i resans debiterbara resminuter.